

odat na uvidjela stara Atena. Kada je Protagora napisao: De divis neque ut sicut neque ut non sint habeo dicere — prognashe ga iz Atene, a knjigu mu spalise. (Cic. De nat. deor. 23.) Glasovita je riječ velikoga Washingtona: Religija je osnov građanskome društvu, jedini fundament država. — Dakle indiferentizam ruši ne samo religiju već i svaku državu.

Daroslav.

BOŽIČNA LITURGIJA.

Božić, kakogod u nas budi najnježnija čuvstva, napunja nas i najvećim udivljenjem i zanosom zbog veličine otajstva, što ga na taj dan slavimo. Pa baš radi veličajnosti toga otajstva Crkvi na taj dan nije dosta jedna žrtva, nego u svojem ushitu i radosti, što se rodi Spasitelj svijeta, dopušta svakom svećeniku da na Božić služi

TRI SVETE MISE.

Već od davnih vremena bio je u Rimu običaj, da su se ovaj dan držale tri procesije. Prva je išla o ponoći u crkvu Maria Maggiore; tu se čuvaju i časte betlemske jasllice. Pred njima bi govorio papa prvu sv. misu. Druga u crkvi sv. Anastazije; ugledna ova i sveta rimska udova na Božić (god. 300.) u Rimu umrije mučeničkom smrću. U praskozorje krenula bi amo druga procesija. A treća se vodila za dana k sv. Petru. Ovdje je papa treću misu služio. Za ovim se rimskim običajem uzeže povoditi i druge crkvene pokrajine. Ali mjesto triju crkava određena su bila u istoj crkvi tri posebna žrtvenika. No kako mnoge crkve nisu imale po tri svećenika, nastade u srednjem vijeku — počevši od 7. stoljeća — običaj, da svaki svećenik u ovaj veliki i sveti dan služi tri mise. A tako je i danas.

Zgodno ističe sv. Grgur Veliki (Homil. 8.), kako tri božićne mise slave trovršno rođenje Isusovo. Vremenito, čovječje, kad se rodio od Bl. Djevice Marije (I. misa). Duhovno: svojom milošću u srcima pastira, zastupnicima cijelog kršćanstva i prema tomu u duši pravednika, a mogli bismo dodati osobito, kad ulazi u naša srca u sv. pričesti (II. misa). Vječno, kako se od vijeka rodi od Boga Oca po naravi božanskoj (III. misa). I ovome trostrukome rođenju Kristovu odgovaraju i evanđelja, što se u tim misama čitaju. I opet odjekuje hramom Božjim: „Christus natus est nobis: venite, adoremus: Krist nam se rodi: dodite, poklonimo se!“ Zanosno pjeva Crkva kao da dršće od radosti, što je dočekala blaženi taj dan.

Sve su tri božićne mise pune simbolike i mistike. Zaronimo za čas u značenje njihovo.

Ponoćka, (I. misa), poslije ponoći. Ta Isus se oko ponoći rodio. „Obučen u odjeću tijela iz dvora utrobe djevičanske izađe i dostoji se posjetiti svijet. Sačuvavši veličanstvo

vječnog božanstva uze služinski ogrtač i iziđe na mejdan ovoga svijeta, da vojuje.* (Sv. Fulgencije). Nadalje i zato, jer je rođenje Spasitelja svijeta duboka tajna. Mi je ne dokučujemo. Znamo istinitu i izvjesnu činjenicu, ali načina ne znamo. Doživlje nam ponoćka u pamet i to, kako je cijeli rod ljudski prije dolaska Kristova čamio u duševnoj tami. Poslanica i evanđelje ističu u svakoj misi ideju svetkovine. „Ukaza se blagodat Boga, našega Spasitelja, svim ljudima učeći nas, da se odrečemo bezbožnosti i svjetskih želja, da trijezno i pravedno i pobožno živimo na ovome svijetu.“ Trijezno s obzirom na se, pravedno prema bližnjemu, pobožno u odnosu k Bogu. Evanđelje govori, kako su anđeli pjevali Bogu slavu i navijestili rođenje Isusovo. Prvi put zaori prije 1920 godina: „Slava Bogu na visini, a mir ljudima na zemlji.“

I otada kanoti u novim akordima svake godine ozvanja u katoličkom svijetu. „Ori se iz grla nejake djece, šapću drhtava usta nemoćnih staraca, uzbudeno govore radosna lica ozbiljnih muževa.“

Zornica (II. misa), redovno u zoru. S Kristom je svanula zora novoga dana, zora zlatnoga doba, kada su svakom otvorena vrata neba. Poslanica druge mise u malo riječi crta cijeli proces opravdanja. Grijeih nas je upropastio, zato je potrebito spasenje. Ovo nam se ukaza, ali se ne osniva na ljudskoj zaslugi nego na milosrđu Božjem; djelo je ljubavi Božje. Evanđelje pripovijeda, kako su pastiri pohitjeli k štalici i poklonili se Isusu. Ovi su bili prvijenci pravednika.

Poldanica (III. misa), u po bijela dana. Nije li Krist poput danjeg svijetla prosusio svu puninu milosti? Poslanica Jevrejima, iz koje se uzela poslanica treće mise, ubraja se među najljepše i najznamenitije dijelove sv. Pisma. Pozvani smo, da podignemo oči k najvišem svijetlu; u krilu njegovu ista Riječ (t. j. Sin Božji), koja prebiva u betlemskoj štalici, čula je vječnog Oca, gdje govori: „Ti si moj sin, ja te danas rodih.“ — Ovo „danas“ jest dan vječnosti, nema jutra ni večera, ni ishoda ni zalaža. Dičnije i veličanstvenije nego u ovoj poslanici ne bi se moglo visoko dostojanstvo djece Božje ni dobrotu ni ljubav Očeva prikazati. A istom evanđeljelj Počinje se: „U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Bog bijaše Riječ.“ Dočinje se: „Riječ postade tijelo i nastani se među nama; i vidjesmo slavu njegovu, slavu kao Jedinorođenog od Oca, puna milosti i istine.“

Bog je s neba sišao na zemlju, da može čovjek sa zemlje uzaći na nebo!

Travnik,

J. Predragović D. I.

